

, 02/09/2025

Α. Π.: 547

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**
Συνεδρίαση: 32/27-8-2025

Θέμα 15ο: «Έγκριση ή μη μελέτης τοποθέτησης σταθερής περίφραξης και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στον ναό του Απόλλωνος Δηλίου («Πορτάρα») στη νησίδα Βάκχος (Παλάτια) στη Χώρα Νάξου»

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο

Αφού έλαβε υπόψη:

- Α) Τον Ν. 4858/2021 «Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς»
- Β) Την εισήγηση των αρμόδιων εισηγητών επί του θέματος
- Γ) Τα στοιχεία του σχετικού φακέλου

Γνωμοδοτεί ομόφωνα

Υπέρ της έγκρισης της μελέτης τοποθέτησης σταθερής περίφραξης και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στον ναό του Απόλλωνος Δηλίου («Πορτάρα») στη νησίδα Βάκχος (Παλάτια) στη Χώρα Νάξου.

Η έγκριση δίνεται με τους ακόλουθους όρους:

1. Όσον αφορά στην περίφραξη, προκρίνεται η πρόταση Α (περίφραξη από μεταλλικούς κυλινδρικούς ανοξείδωτους ορθοστάτες, οι οποίοι θα τοποθετηθούν ανά 1,50 μ. και θα φέρουν 6 συρματόσχοινα), διότι εξασφαλίζει την προστασία και την αποτροπή πρόκλησης βλάβης στα κατάλοιπα του ναού του Δηλίου Απόλλωνα (Πορτάρα), με την ελάχιστη δυνατή οπτική όχληση στο αρχαιολογικό τοπίο. Στους γωνιακούς ορθοστάτες να τοποθετηθούν εσωτερικά αντηρίδες για την ενίσχυση της σταθερότητας της κατασκευής.
2. Αναφορικά με την εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, να κατατεθεί αναλυτική μελέτη στην αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΠΟ.
3. Όλες οι εργασίες να πραγματοποιηθούν υπό την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων. Σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων οι εργασίες θα διακοπούν και θα ακολουθήσει ανασκαφική έρευνα, σύμφωνα με τον ν. 4858/2021 (ΦΕΚ Α' 220/2021).

Η αναλυτική συζήτηση του θέματος καταγράφεται στα επίσημα πρακτικά της συνεδρίασης 32/27-8-2025, που βρίσκονται στο αρχείο της Γραμματείας του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Διδασκάλου

Η/Ο Εισηγήτρια/τής
Έλενα Κουντούρη
Θεμιστοκλής Βλαχούλης

Ο Γραμματέας
Θοδωρής Γεωργόπουλος

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Συνεδρίαση αρ. 32/27-08-2025

ΘΕΜΑ 15^ο

Έγκριση ή μη μελέτης τοποθέτησης σταθερής περίφραξης και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στον ναό του Απόλλωνος Δηλίου («Πορτάρα») στη νησίδα Βάκχος (Παλάτια) στη Χώρα Νάξου.

Πρόεδρος: Γεώργιος Διδασκάλου, Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού.

Εισηγήτρια/της:

- 1) Έλενα Κουντούρη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.
- 2) Θεμιστοκλής Βλαχούλης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και Αναπληρωτής Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων (η παρουσίαση του θέματος γίνεται από τον κ. Μιχαήλ Λεφαντζή).

Η Εισηγήτρια (κα **Κουντούρη**) αναλαμβάνει να παρουσιάσει το θέμα μέσω της προβολής διαφανειών powerpoint.

Τα κατάλοιπα του ναού του Απόλλωνος Δηλίου, η γνωστή ως Πορτάρα, βρίσκονται στη Νησίδα Βάκχος ή Παλάτια, στο βόρειο άκρο του λιμανιού της Χώρας της Νάξου. Η έρευνα και μελέτη του ναού πραγματοποιήθηκε από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, η ανασκαφή του ξεκίνησε από τον Βέλτεμπ, 1924-1925 και συνεχίστηκε από τους Κάρο και Γκρούμπεν, ως το 1971, με τελευταίο τον Γκρούμπεν. Ήδη από τον 9^ο και 8^ο αι. π.Χ., επί καταλοίπων της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στον Βάκχο, λειτουργούσε υπαίθριο ιερό προς τιμή του Απόλλωνα. Υπαίθρια λατρεία λάμβανε χώρα και σε προγενέστερη εποχή, τη Μυκηναϊκή, όπως υποδεικνύει κεραμική που δεν

συνδέεται με οικιστικά ή άλλα λείψανα και βρέθηκε στην περιοχή του σηκού, του μεταγενέστερου ναού. Η ανοικοδόμηση του ναού ξεκίνησε από τον τύραννο Λίγδαμη το 530, η ανατροπή του τελευταίου το 524 π.Χ. ματαίωσε τα σχέδιά του αφήνοντας το οικοδόμημα ημιτελές. Από τα θεμέλια μπορεί να ανασυσταθεί η κάτοψη του μνημείου που θα ήταν όλο μάρμαρο, γύρω από ένα τρίκλιτο ναό με πρόναο και οπισθόδομο θα υψωνόταν περίσταση με έξι επί δώδεκα κίονες, οι οποίοι στις στενές πλευρές διπλασιάζονταν δίνοντας έτσι στις όψεις την πλούσια διάρθρωση του βάθους ενός δίπτερου ναού. Ο κύριος ναός διαστάσεων 15,40x36,85 αντιστοιχεί στο μέγεθος του ναού του Διός στην Ολυμπία. Υπολογίζεται ότι οι κίονες ήταν ύψους περίπου 13μ., για τους κίονες της περιστάσης είχαν προβλεφθεί ελικοστά κιονόκρανα πάνω στα οποία θα στηρίζονταν ο θριγκός. Όταν σταμάτησαν οι οικοδομικές εργασίες, είχαν υψωθεί ήδη μαρμάρινοι τοίχοι ως τη μαρμάρινη στεφάνη, οκτώ κίονες του σηκού και τέσσερις κίονες εν παραστάσει, έμειναν όμως δίχως οροφή και στέγη.

Σήμερα παραμένει όρθια και επιβλητική η πύλη του ναού, η Πορτάρα, τοπόσημο της Νάξου. Αποτελείται από ένα περίθυρο, από τέσσερα πολύ μεγάλα μαρμάρινα τμήματα μήκους περίπου 6μ., και βάρους 20T, πάνω στα οποία διακρίνεται ημιτελής μορφή από τρεις οριζόντιες ταινίες και δύο αστραγάλους στα άκρα. Επάνω συμπληρώνεται μία τριπλή σειρά από μεγάλα κυμάτια με απόληξη ενός γείσου. Το κατώφλι υψώνεται 1,20μ. περίπου πάνω από το δάπεδο του προδρόμου και του σηκού και πιθανότατα θα πρέπει να υπήρχε μία στενή σκάλα για την πρόσβαση. Φαίνεται ότι η άσκηση λατρείας δεν συνεχίστηκε στα Παλάτια, μετά την Αρχαϊκή Εποχή. Το 499 όταν Μιλήσιοι και Ερυθραίοι επέδραμαν κατά της Νάξου με σκοπό την κατάκτησή της, χρησιμοποίησαν την νησίδα Βάκχος ως φρούριο. Κατά τον 5^ο ή 6^ο αι. μ.Χ. στον χώρο ιδρύθηκε χριστιανική βασιλική, γύρω από την οποία αναπτύχθηκε οικισμός αρκετά αξιόλογος για την εποχή ο οποίος επεβίωσε μέχρι την Ενετοκρατία.

Ο ημιτελής αρχαίος ναός λειτούργησε επί αιώνες, ως χώρος εύκολης καταλήστευσης υλικού. Ειδικά μάλιστα επί Ενετοκρατίας. Η πύλη διασώθηκε, χάριν βέβαια στο μέγεθος και το βάρος της που δεν την καθιστούσαν εύκολα διαχειρίσιμο οικοδομικό υλικό.

Τώρα, η νησίδα Βάκχος ή Παλάτια έχει κηρυχθεί ως αρχαιολογικός χώρος ήδη από το 1933. Περιλαμβάνεται βέβαια στους μη οργανωμένους και μη περιφραγμένους αρχαιολογικούς χώρους του Υπουργείου Πολιτισμού με ελεύθερη πρόσβαση λόγω του γεγονότος ότι η Πορτάρα υπήρξε ανά τους αιώνες δημόσιο τοπόσημο της Νάξου. Από ολόκληρο τον αρχαιολογικό χώρο, το 1972, περιφράχθηκαν μόνο τα ερείπια του ναού του Απόλλωνα, σύμφωνα με σχετική απόφαση της Διεύθυνσης Αναστήλωσης, της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεως του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών. Συγκεκριμένα, τότε τοποθετήθηκε γύρω από τα ερείπια του ναού ισχυρή μεταλλική περίφραξη βαρέος τύπου μήκους 200μ. και ύψους 1,65μ. με ορθοστάτες L35x35 επί 25χιλ. ανά 2,00μ. με αντηρίδες ανά 4,00μ. περιλαμβανομένης της στερέωσης των αντηρίδων, από λεπτό σκυρόδεμα, των 200χιλιογράμμων τσιμέντου, διαστάσεων 0,30x0,30x0,35 και της εκσκαφής των βάσεων επί εδάφους και κατασκευάστηκε σιδηρά μονόφυλλη θύρα.

Η περίφραξη του 1972 επισκευάστηκε το 1978 λόγω καταστροφής τμήματός της και φθορών. Η περίφραξη παρέμεινε έως το 1990 τουλάχιστον, πάντως αφαιρέθηκε μεταξύ των ετών 1990-1995 και αργότερα ο ανασκαμμένος αρχαιολογικός χώρος οριοθετήθηκε μόνο με περισχοίνιση. Από την δεκαετία του 1990 κατασκευάστηκε επίσης στον χώρο διαδρομή πορείας επισκεπτών η οποία συνδυάζει χωμάτινα επίπεδα με λιθόστρωτες βαθμίδες και οριοθετεί τον άμεσο περιβάλλοντα χώρο του μνημείου.

Μάλιστα, σημειώνει η Εφορεία ότι πρόσφατα τοποθετήθηκαν και πλησίον της πορείας των επισκεπτών δύο πινακίδες ενημερωτικές, μία στην είσοδο της νησίδας και μία μπρος από την Πορτάρα, οι οποίες δίνουν πληροφορίες στους επισκέπτες για το αρχαίο μνημείο. Μεταξύ της παλιάς αυτής περισχοίνισης και του διαδρόμου των επισκεπτών, υπάρχουν λίθοι, κυρίως μάρμαρα, που είχαν περισυλλεγεί και εναποτεθεί εκεί ήδη και από τον προηγούμενο αιώνα, καθώς και νεώτεροι όγκοι μαρμάρων, με σκοπό να αξιοποιηθούν σε περίπτωση συμπληρώσεων αναστηλωτικών.

Η αρμόδια ΕΦΑ Κυκλάδων είχε μεριμνήσει, ώστε να μην υπάρχουν κατακείμενες αρχαιότητες, με ανάγλυφο ή άλλο διάκοσμο που να κινδυνεύει με φθορά ή απώλεια, από εσκεμμένα ή ανεπίγνωτη ενέργεια. Το υλικό αυτό

φυλάσσεται στις αρχαιολογικές αποθήκες της Νάξου. Στον χώρο, δηλαδή γύρω από τα θεμέλια, είχαν παραμείνει μόνο οι λίθοι που θα μπορούσαν να είναι αγελαίο οικοδομικό υλικό προερχόμενο κυρίως από τον ερείπιωνα της νησίδας, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί από τις τελευταίες ανασκαφές Γκρούμπεν, 1969-1971. Για τον έλεγχο της κατάστασης του χώρου, υπάρχει ως σήμερα καθημερινή εποπτεία από το Προσωπικό της ΕΦΑ Κυκλάδων.

Η Εφορεία, επιπλέον, στο πλαίσιο της προστασίας των μη οργανωμένων και μη περιφραγμένων αρχαιολογικών χώρων αρμοδιότητάς της, έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο πρόγραμμα συστηματικής τεκμηρίωσης και καταγραφής των κατακείμενων αρχαιοτήτων μέσα από προγράμματα, σε αυτό το πλαίσιο υλοποιήθηκε και φωτογραφμετρική αποτύπωση και τεκμηρίωση του αρχαιολογικού χώρου της Πορτάρας.

Η Εισηγήτρια δείχνει την παλιά περισχοίνιση και την διευρυμένη περισχοίνιση που τοποθετήθηκε σαν πρώτο μέτρο μετά από το γνωστό περιστατικό με τον επισκέπτη. Στις 29/07/2025 σε φωτογραφία η οποία έλαβε μεγάλη δημοσιότητα μέσω των έσω και του διαδικτύου, ένας επισκέπτης φαίνεται να σήκωσε κάποιον από τους κατακείμενους αρχαίους λίθους. Προς αποφυγή πρόκλησης περαιτέρω βλάβης στο μνημείο η Εφορεία κατόπιν της σύμφωνης γνώμης της ΓΔΑΠΚ, της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων, προέβη σε μία σειρά ενεργειών, μεταξύ των οποίων, στη τοποθέτηση της διευρυμένης περισχοίνισης, η οποία όμως δεν αποδείχθηκε επαρκής και γι' αυτό τον λόγο η Εφορεία προχώρησε στην αντικατάσταση της περισχοίνισης με προσωρινή περίφραξη ελαφρού τύπου. Η επιλογή της ανωτέρω ελαφράς περίφραξης προκρίθηκε από την ΕΦΑ Κυκλάδων επειδή είναι πλήρως αναστρέψιμη, εξασφάλιζε ταχύτητα στην υλοποίηση μέσω απλής πακτώσεως, σε ασφαλή σημεία αρχαιολογικά και αποφυγή βέβαια εκσκαφικών εργασιών εντός του αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες θα απαιτούνταν για θεμελίωση βαρέος τύπου περίφραξης, είτε μεταλλικής είτε ξύλινης. Υλοποιήθηκε, δε, με αρχαιολογική παρακολούθηση.

Με πολύ πρόσφατο έγγραφό της η ΕΦΑ Κυκλάδων ετοίμασε και διαβίβασε πρόταση στην ΔΙΠΚΑ και στην ΔΑΑΜ για την τοποθέτηση σταθερής περίφραξης και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, στον ναό του Απόλλωνα, στη νησίδα Παλάτια, Χώρας Νάξου. Σε αυτή τη μελέτη, η

Εφορεία αναφέρει ότι προτίθεται μελλοντικά να εισηγηθεί την μετατροπή ολόκληρης της νησίδας σε περιφραγμένο και οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο με είσιπτήριο. Σύμφωνα με την Εφορεία, η σταθερή περίφραξη θα πρέπει να πληρεί τις ακόλουθες προδιαγραφές:

Να είναι αισθητικά άρτια, να είναι μορφολογικά ήπια, η τοποθέτησή της να γίνει με τις ελάχιστες απαιτούμενες εκσκαφές, η πάκτωσή της να προσαρμόζεται ανάλογα με τον τυχόν εντοπισμό αρχαίων καταλοίπων, να ακολουθεί τις σημαντικές εδαφικές ανισοσταθμίες και να έχει κατάλληλες προδιαγραφές για την αντοχή στις επιθετικές καιρικές συνθήκες και στην αλατονέφωση.

Το συνολικό μήκος της προτεινόμενης περίφραξης να είναι 160,00μ. και να περικλείει το περίγραμμα της κάτοψης του Ναού του Απόλλωνα, καθώς και τις περιοχές στις οποίες υπάρχουν διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη. Γίνεται, βέβαια, εσωτερικά της διαδρομής των επισκεπτών. Στο βορειανατολικό τμήμα προβλέπεται δίφυλλη θύρα για τις ανάγκες καθορισμού και συντήρησης του χώρου.

Η Εφορεία κατέληξε σε δύο προτάσεις. Σύμφωνα με την Α πρόταση, ως υλικό θα χρησιμοποιηθεί αμμοβολημένο ίnox λόγω ποιότητας και αντοχής στις ακραίες καιρικές συνθήκες του χώρου. Το ύψος της περίφραξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από το 1,20μ.. Η κατασκευή θα αποτελείται από κυλινδρικούς μεταλλικούς ανοξείδωτους ορθοστάτες, οι οποίοι θα τοποθετηθούν ανά 1,50μ. και θα φέρουν έξι συρματόσχοινα που θα οριοθετούν τον χώρο. Οι βάσεις των ορθοστατών προβλέπεται να τοποθετηθούν σε κατάλληλες θέσεις ώστε να μην θίγεται η υφιστάμενη διαμορφωμένη διαδρομή των επισκεπτών και τα κατακείμενα αρχιτεκτονικά μέλη. Για την τοποθέτησή τους απαιτούνται οι ελάχιστες δυνατές εκσκαφές. Θα επιπεδωθεί η περιοχή τοποθέτησης της κάθε βάσης, μόνο σημειακά, όπου απαιτείται. Οι βάσεις θα είναι μεταλλικές πλάκες διαστάσεων 0,30x0,30 που θα πακτώνονται με πείρους στο σταθερό έδαφος και όπου είναι απαραίτητο θα πακτώνονται σε ισομεγέθεις τεχνητούς λίθους οι οποίοι εν μέρει θα βυθίζονται στο έδαφος μετά από σημειακή αρχαιολογική έρευνα. Στα σημεία αλλαγής φοράς της περίφραξης, όπου θα δημιουργούνται πλέον φορτία λόγω

προέντασης των συρματόσχοινων, οι μεταλλικές βάσεις θα ενισχυθούν αντίστοιχα με την υπόβαση από οπλισμένο τεχνητό λίθο.

Αναλυτικότερα, οι ανοξείδωτοι ορθοστάτες διατομής Φ42 θα στηρίζονται σε βάση έδρασης βιδωτά με ντίζες και θα υποστούν επεξεργασία αμμοβολής με ψηλό κόκκο. Η βάση θα είναι ανοξείδωτη, διαστάσεων 25x300x300 κομμένη στο λείζερ με 4 οπές για τη στήριξη στον δάπεδο όπου χρειαστεί με ειδικά βύσματα Φ10, πείρους. Τα συρματόσχοινα θα είναι Φ5mm σε 6 σειρές με πρεσαριστά άκρα. Στις πέντε πρώτες στάθμες το συρματόσχοινο θα είναι ισχυρότερο, 8mm με πρεσαριστά άκρα στην ανώτερη στάθμη που θα επέχει και θέση κουπαστής. Επίσης τεντοτήρας με πρεσαριστά άκρα. Όλες οι κολλήσεις θα γίνουν αφανείς στο κάτω μέρος της λάμας στήριξης. Αυτή είναι η πρόταση Α.

Με την πρόταση Β, ως δεύτερη εναλλακτική, προτείνεται ισχυρότερη περίφραξη που θα έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Οι ορθοστάτες θα κατασκευαστούν από σιδηροσωλήνες Φ76, βαρέος τύπου, ανά 2,50μ. και θα καταλήγουν σε κωνικές κεφαλές με συνολικό ύψος 2,20μ. Ενδεχομένως το ύψος θα μπορούσε να ταπεινωθεί στο 1,50μ. για να υπάρχει ευχερέστερη θέαση του μνημείου. Οι ορθοστάτες βιδώνονται μέσω μεταλλικής κυκλικής πλάκας πάνω σε αναμονή που έχει προβλεφθεί στη θεμελίωση του ορθοστάτη. Ανάμεσα σε δύο ορθοστάτες ανά 15εκ. τοποθετούνται 15 μασίφ σιδηρά στοιχεία, κυκλικής διατομής Φ18, τα οποία στερεώνονται μέσω συγκόλλησης πάνω σε δύο λάμες σε μορφή σάντουιτς. Οι λάμες αυτές τοποθετούνται σε δύο θέσεις πάνω στην περίφραξη και οι άκρες του συγκολλώνται πάνω στους ορθοστάτες. Οι ενδιάμεσες βέργες καταλήγουν σε κωνικές κεφαλές και έχουν συνολικό ύψος 2,10μ.

Όπου απαιτείται, θα τοποθετηθούν αντηρίδες από μασίφ σιδηρά στοιχεία κυκλικής διατομής, Φ18, που στερεώνονται σε δύο θέσεις πάνω στους ορθοστάτες και θα θεμελιωθούν σε ανεξάρτητες βάσεις οπλισμένου σκυροδέματος, οι οποίες θα φέρουν μεταλλικές αναμονές για τη σύνδεση της αντηρίδας. Η προσαρμογή τους στην κλίση του εδάφους θα γίνει με ήπιους αναβαθμούς. Παρόμοιους αναβαθμούς θα ακολουθεί και η θεμελίωση.

Η στατική επίλυση θα δώσει τις διαστάσεις και τον οπλισμό της θεμελίωσης. Θα εξεχθεί από το έδαφος τουλάχιστον κατά 20εκ. από εμφανές σκυρόδεμα σε γκρι χρώμα, με επιμελημένες γωνίες φάλτσες. Το σύνολο των μεταλλικών στοιχείων βάφεται σε τρεις στρώσεις με αστάρι αντισκωριακό, αστάρι μετάλλου και τελική βαφή μετάλλου γκρι-πράσινο.

Η πρόταση Β αφορά μία πολύ ισχυρότερη περίφραξη, βαριά κατασκευή, που δεν δίνει και πολύ μεγάλη δυνατότητα θέασης του μνημείου. Οπότε η ΕΦΑ Κυκλάδων προκρίνει την πρόταση Α, καθώς θεωρεί πως είναι πιο συμβατή για την εφαρμογή της στην περίφραξη των ερειπίων του ναού του Δηλίου Απόλλωνος. Ειδικότερα η πρόταση Α θεωρεί ότι θα λειτουργήσει πολύ ουσιαστικότερα, μάλλον ως ψυχολογικό όριο, σε αντίθεση με την παλιά απλή περιοχοίνιση γύρω από το μνημείο, καθώς αποτελεί μία λύση που συνδυάζει ευελιξία με το ζητούμενο αποτρεπτικό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, θα προστατεύσει το μνημείο από εύκολες παραβιάσεις, αφού θα είναι σταθερή και μεταλλική, χωρίς να δημιουργεί σκληρό οπτικό σύνορο μεταξύ επισκέπτη και μνημείου.

Επίσης, έχοντας υπόψη τη μελετητική διαχείριση της νησίδας ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου, η πρόταση Α θα μπορέσει να προσαρμοστεί στον νέο σχεδιασμό ως οριοθέτηση μνημείου εντός του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου. Η πρόταση Β όπως είπαμε είναι μία ισχυρή κατασκευή που θα δημιουργεί ενδεχομένως οπτική όχληση στο άμεσο περιβάλλον και δεν θα εξασφαλίζει και την εύκολη θέαση του μνημείου.

Προκειμένου να ενισχυθεί όμως ο έλεγχος και η προστασία του μνημείου, του ναού, και του άμεσου περιβάλλοντος χώρου του, εκτός από τη σταθερή περίφραξη, η ΕΦΑ Κυκλάδων προτείνει και την εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης. Το κύκλωμα θα αποτελείται από κάμερες που θα ίστανται σε τέσσερις ιστούς και αυτές οι κάμερες θα επικοινωνούν ασύρματα με το Αρχαιολογικό Μουσείο, στο οποίο θα στηθεί ένας ακόμα ιστός για την ασύρματη σύνδεση. Με τον τρόπο αυτόν ο φύλακας που ελέγχει το μουσείο, θα μπορεί να ελέγχει από μακριά και την κατάσταση στη νησίδα Βάκχος.

Την αναγκαιότητα εγκατάστασης απομακρυσμένου συστήματος παρακολούθησης στον εν λόγω χώρο έχει τονίσει και η Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων. Θα τοποθετηθούν κάμερες υψηλής ανάλυσης. Το σύστημα θα επιτρέπει μια ζωντανή παρακολούθηση-εγγραφή καθώς και παρέμβαση από το Φύλακα του Μουσείου μέσω μεγαφώνου. Θα τοποθετηθεί και οθόνη για διασφάλιση συνεχούς λειτουργίας του συστήματος.

Οι ιστοί θα έχουν μέγιστο ύψος 4,00μ. Θα τοποθετηθούν, όπως είδαμε, περιμετρικά και σε απόσταση από τα όρια της νέας σταθερής περίφραξης του μνημείου. Το μεγάλο ύψος προτείνεται για την καλύτερη εποπτεία και κυρίως για την αποφυγή βανδαλισμών του εξοπλισμού. Θα μπορούσε, ενδεχομένως, να μειωθεί και στο ύψος των 3,00μ. για μείωση της οπτικής όχλησης στο περιβάλλον του μνημείου. Επίσης, θα τοποθετηθεί pillar όπου θα καταλήγουν τα καλώδια των καμερών, δίπλα στο pillar ηλεκτροδότησης του αρχαιολογικού χώρου, στην είσοδο του χώρου, και κατά συνέπεια η ηλεκτρική εγκατάσταση θα βρίσκεται μακριά από το περιφραγμένο μνημείο της Πορτάρας. Σε έναν από τους τέσσερις ιστούς θα τοποθετηθεί και μικροκυματικό link το οποίο θα στοχεύει την κεραία στο δώμα του μουσείου που βρίσκεται στο κάστρο της χώρας.

Αντίστοιχα στο δώμα του μουσείου θα τοποθετηθεί ιστός διατομής 10x10 και εκεί με μέγιστο ύψος 3,00μ. και θα υπάρχει οπτική επαφή με τον αρχαιολογικό χώρο. Έτσι θα μεταφέρεται η εικόνα από τις τέσσερες κάμερες καθώς και η μεγαφωνική αναγγελία- προειδοποίηση με την οποία θα μπορεί ο φύλακας, μιλώντας από το μικρόφωνο του δωματίου ελέγχου στο μουσείο, να ενημερώνει και να καθοδηγεί τους επισκέπτες που θα περιηγούνται γύρω από το μνημείο του ναού του Απόλλωνα.

Αυτά ως προς τις προτάσεις περίφραξης Α και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης.

Ο **Πρόεδρος** ρωτά ποια πρόταση προκρίνει η Εισηγήτρια.

Η Εισηγήτρια (κα **Κουντούρη**) απαντά την Α. Η Β είναι για μεγαλύτερους αρχαιολογικούς χώρους, πιο βαριά περίφραξη. Η Α δεν δημιουργεί δυσκολία στο να βλέπει κανείς μέσα τον χώρο.

Ο **Πρόεδρος** ρωτά κατόπιν τη γνώμη του κ. Λεφαντζή.

Η Εισηγήτρια (κα **Κουντούρη**) παρεμβαίνει λέγοντας ότι για το κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης πρέπει να υπάρξει μελέτη.

Ο **Πρόεδρος** λέει ότι θα γίνει αντίστοιχη μελέτη.

Η Εισηγήτρια (κα **Κουντούρη**) τονίζει ότι αυτός είναι ο σχεδιασμός.

Ο **Πρόεδρος** προσθέτει ότι πρόκειται για τον προσδιορισμό των θέσεων. Στη συνέχεια δίνει τον λόγο στον κ. Λεφαντζή.

Ο κ. **Λεφαντζής** λέει ότι η πρόταση Β είναι πιο ασφαλής. Θα μπορούσε να γίνει πιο αραιή η κάθε στελέχωση, δηλαδή τα στοιχεία να γίνουν πιο αραιά, αντί για 15εκ. να γίνουν στα 30εκ. Βέβαια, η αίσθηση αυτής της περιφραξης, της Β δηλαδή, είναι αρκετά οχληρή και φαίνεται από μακριά, δηλαδή από μεγάλη απόσταση, στη Νήσο Βάκχου.

Ο **Πρόεδρος** ρωτά τι προκρίνει ο κ. Λεφαντζής.

Ο κ. **Λεφαντζής** συμφωνεί με την πρόταση Α, ωστόσο τα έξι συρματοσχοίνα στο 1,50μ. θα μπορούσαν να λιγοστεύουν.

Ο κ. **Τιβέριος, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας και Ακαδημαϊκός**, παρεμβαίνει υποστηρίζοντας ότι τα 20εκ. είναι ασφαλή, ενώ αν γίνουν 30 εκ. μπορεί να περάσουν παιδιά από μέσα.

Ακολουθεί συζήτηση μεταξύ των μελών.

Ο κ. **Λεφαντζής** απαντά ότι η περίφραξη τύπου Α είναι μία περίφραξη αποτροπής. Δεν είναι κανονική περίφραξη, δηλαδή μπορεί να μπει κάποιος μέσα στο 1,50μ.

Ο **Πρόεδρος** επισημαίνει ότι υπάρχει συμφωνία σχετικά με το ότι δεν χρειάζεται κάτι βαρύ και ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη επίσης η τοποθέτηση καμερών και ο έλεγχος.

Η κα **Γαλάνη, Αρχιτέκτονας Μηχανικός-Χωροτάκτης και Επίτιμη Γνείκη Διευθύντρια Πολεοδομίας της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας**, ρωτά τι θα κάνει ο φύλακας από εκεί που θα βρίσκεται.

Ο **Πρόεδρος** απαντά ότι μπορεί να μιλήσει στα μικρόφωνα για να καλέσει, να στείλει κάποιον, να παρέμβει άμα γίνει κάτι. Επίσης, όποιος έχει παραβατική συμπεριφορά, καταγράφεται.

Ακολουθεί συζήτηση μεταξύ των μελών .

Η κα **Γαλάνη** επισημαίνει ότι από την προτεινόμενη περίφραξη μπορεί να μπει κάποιος άνετα.

Ο **Πρόεδρος** ρωτά την κα Γαλάνη αν προκρίνει τελικά την πρώτη ή τη δεύτερη πρόταση.

Η κα **Γαλάνη** απαντά ότι δεν έχει πρόβλημα με την πρώτη, ωστόσο αν στόχος είναι να αποτραπεί κάποιος από το να εισέλθει στο χώρο, τότε αυτή δεν επαρκεί.

Ο **Πρόεδρος** ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να μπει κάποιος άνετα. Το ίδιο ισχύει και για τη δεύτερη περίφραξη. Ο στόχος μας και στις δύο προτάσεις δεν είναι να δημιουργηθεί ένα τείχος ή ένας φράκτης ψηλός για να μην μπει κανένας. Στόχος είναι να δοθεί η κατάλληλη αίσθηση ότι υπάρχει ένας χώρος οριοθετημένος, σαφώς περιορισμένος, και υπάρχει δυσκολία στο να εισέλθει κάποιος γιατί είναι παράνομο, και σε συνδυασμό με τις κάμερες ελέγχεται ο χώρος και όποιος παραβεί τους κανόνες που επιβάλλει ο χώρος θα τύχει και της αντίστοιχης αντιμετώπισης. Πρόκειται για ένα συνδυασμό πραγμάτων. Είναι μία καλή πρόταση λαμβάνοντας υπόψη ότι η περίφραξη ούτε από μακριά φαίνεται, είναι λιτή, είναι ελαφρά και μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά. Είναι μία πρόταση που οριοθετεί με σαφήνεια τον χώρο και δίνει την αίσθηση ότι ο χώρος είναι ελεγχόμενος και ότι απαγορεύεται να εισέλθει οποιοσδήποτε σε αυτόν. Σε συνδυασμό μάλιστα με τις κάμερες υπάρχει συνολική παρακολούθηση και έλεγχος του χώρου.

Ο κ. **Κορρές, Ομότιμος Καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και Ακαδημαϊκός**, παρεμβαίνει λέγοντας ότι η πρόταση Β θα μπορούσε να γίνει πολύ χαμηλότερη, όχι 2,10μ. αλλά μόνο 1,50μ., και πάλι θα ήταν επαρκής και δεν θα έκρυβε το ναό. Όμως, η πρόταση Α, μεταξύ άλλων, έχει το πλεονέκτημα ότι ακολουθεί πολύ εύκολα τη συνεχώς μεταβαλλόμενη κλίση του εδάφους.

Ο κ. **Κορρές** συνεχίζει λέγοντας ότι το κάθε πέτασμα από στύλο σε στύλο πρέπει να έχει ειδικά στηρίγματα και ότι είναι καλύτερο από αισθητικής πλευράς, αν και διόλου εύκολο. Ο ίδιος λέει ότι θα προτιμούσε να σκαρφαλώσει σε κάγκελο 3,00μ. στερεό παρά σε σχοινιά 1,50μ. ακόμη και 1,20μ. διότι κουνιούνται και μπορεί κανείς πολύ εύκολα να σκοτωθεί. Κανείς δεν τολμάει να ανεβεί πάνω σε ένα σχοινί που συνεχώς πάλλεται. Ωστόσο θα πρέπει στις πέντε ή έξι γωνίες, κυρίως στις μεγάλες, κλειστές και ανοιχτές, να μπει από μέσα ισχυρή αντηρίδα, διότι τα συρματοσχοινα ασκούν τεράστιες ελκτικές δυνάμεις και οι γωνιακοί στύλοι θα ξεκολλήσουν αν είναι συρματοσχοινα. Χρειάζονται ισχυρά διαγώνια έσωθεν.

Ο **Πρόεδρος** λέει ότι αυτό θα πρέπει να ειπωθεί στις Παραστάσεις και ζητά να κληθεί πρώτα η Εφορεία Αρχαιοτήτων και μετά ο Δήμαρχος Νάξου.

**Στο σημείο αυτό καλούνται και προσέρχονται στη συνεδρίαση οι κ.κ.
ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Προϊστάμενος ΕΦΑ Κυκλάδων,
και ΜΗΤΣΟΥΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Προϊστάμενος Τμήματος Έργων και
Μελετών, ΕΦΑ Κυκλάδων**

Οι κ.κ. **Αθανασούλης και Μητσούλης** λένε τα ονόματα και την ιδιότητά τους.

Ο **Πρόεδρος** τους ευχαριστεί για την παρουσία τους και τους πληροφορεί ότι το Συμβούλιο εξέτασε τις δύο προτάσεις και ότι υιοθετούν τη δική τους πρόταση, που είναι η πρόταση Α και η λιγότερο βαριά. Υπάρχουν κάποιες παρατηρήσεις τεχνικές, παραδείγματος χάριν αυτή η πρόταση αναφορικά με την προσαρμογή στο ανάγλυφο και στις κλίσεις του εδάφους, καθώς και ότι στις γωνίες θα χρειαστεί να υπάρχει μια αντιστήριξη για να μπορέσει να αντέξει τις δυνάμεις που ασκούνται μέσω των συρματοσχοίνων και των πιέσεων όταν αυτά τεντωθούν.

Ο κ. **Αθανασούλης** χαιρετίζει το Συμβούλιο και λέει ότι η περίπτωση του φετινού καλοκαιριού με την Πορτάρα ήταν πρωτοφανής και ότι τουλάχιστον στην καριέρα του πάνω από 30 χρόνια δεν το έχει ξαναζήσει. Το Υπουργείο στο τέλος της ημέρας άσκησε τον ρόλο του και κατέστησε σαφές ότι η

προστασία των μνημείων είναι πέρα από κάθε άλλη προτεραιότητα. Η περίπτωση της Πορτάρας ή καλύτερα και σωστότερα των Παλατίων, είναι μια πολύ χαρακτηριστική περίπτωση αντιμετώπισης μνημείου. Εν συντομία η νησίδα Βάκχος ή Παλάτια ήταν πάντα ένας ελεύθερος χώρος για τους πολίτες και συνδεδεμένος με την καθημερινότητα της πόλης της Νάξου, και αυτό είναι κάτι που η Εφορεία Αρχαιοτήτων το σεβόταν ανέκαθεν, με την εξαίρεση της περίφραξης μόνο των ερειπίων για μία 20ετία. Έκτοτε τις αφαίρεσε και έβαλε οριοθετήσεις διαδρομών και περισχοινίσεις. Η αλήθεια είναι όμως ότι η εκθετική αύξηση του τουρισμού και η πτώση της παιδείας πολλές φορές, όσων επισκέπτονται τον χώρο, δημιουργούν νέες δυσάρεστες καταστάσεις. Οι μικροεπεμβάσεις, παραβιάσεις κ.λπ. υπήρχαν πάντα, όπως υπάρχουν ακόμα και σε περιφραγμένους χώρους. Ωστόσο, το ψυχολογικό όριο που ήταν η περισχοίνιση φαίνεται ότι πλέον δεν αρκεί και ότι χρειάζεται ένα πιο σκληρό όριο, χωρίς όμως αυτό το σκληρό όριο να είναι ένα κιγκλίδωμα βαρύ, γιατί ουσιαστικά έτσι θα ανατρέψει εντελώς αυτή τη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στους πολίτες και στο μνημείο. Γι' αυτό και η Εφορεία προκρίνει περισσότερο την πρώτη λύση, η οποία είναι και ευέλικτη δεδομένου ότι πρόκειται για μια ανώμαλη επιφάνεια.

Επίσης, με δεδομένο ότι επίκειται η εξέταση από το Υπουργείο Πολιτισμού της περίπτωσης να μετατραπεί σε οργανωμένο και επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο, θα πρέπει να επανεξεταστεί μετά και η περίφραξη του μνημείου. Άρα, με αυτή τη λογική η περίφραξη με τα συρματόσχοινα υπηρετεί αυτές τις ανάγκες. Αυτό το οποίο προτείνει η Εφορεία, δηλαδή 1,20μ. ύψος με έξι συρματόσχοινα και εφόσον οργανωθεί ο χώρος να μπορούν να αφαιρεθούν τα συρματόσχοινα, είναι κάτι που μπαίνει και βγαίνει, ένα στοιχείο πολύ ευέλικτο. Ανάλογα, επίσης, και με το πως αντιμετωπίζει και πως σέβεται το κοινό το ίδιο το μνημείο.

Ο **Πρόεδρος** υπογραμμίζει τη σημασία των λεχθέντων και επισημαίνει ότι η παρέμβαση αυτή συνδυάζεται με την τοποθέτηση και καμερών όπου θα ασκείται έλεγχος. Έπειτα ζητά να κληθεί ο Δήμαρχος Νάξου, κ. Λιανός.

Ο κ. **Αθανασούλης** συμφωνεί με την ύπαρξη των καμερών, τονίζει ωστόσο ότι δεν μπορεί να γίνει άμεσα διότι εκεί χρειάζεται παροχή ρεύματος που δεν είναι προς το παρόν διαθέσιμη και έχει μια διαδικασία με τη ΔΕΔΔΗΕ.

Ο **Πρόεδρος** λέει ότι το Υπουργείο θα βοηθήσει επίσης.

Ο κ. **Αθανασούλης** επισημαίνει ότι η πίστωση για τις κάμερες υπάρχει και είναι εγκεκριμένη ήδη από το Υπουργείο Πολιτισμού.

**Στο σημείο αυτό συνδέεται στην τηλεδιάσκεψη ο κ.
ΛΙΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Δήμαρχος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων**

Ο **Πρόεδρος** χαιρετίζει τον Δήμαρχο και ζητά να πει το όνομα και την ιδιότητά του για να καταγραφούν.

Ο κ. **Λιανός** αναφέρει τα στοιχεία και την ιδιότητά του. Στη συνέχεια λέει ότι θα πρέπει η Αρχαιολογική Υπηρεσία να κλείσει τον χώρο του Ναού του Απόλλωνα από την είσοδο, και για να προστατευτεί ο ίδιος ο ναός και για λόγους ασφαλείας του κοινού. Τα δεδομένα έχουν αλλάξει και είναι πάρα πολύ σημαντικό το Υπουργείο να το λάβει αυτό υπόψη άμεσα. Είναι πολύ σημαντικός έλεγχος στην είσοδο.

Ο **Πρόεδρος** ρωτά τον κ. Λιανό αν έχει να συμπληρώσει κάτι περαιτέρω.

Ο κ. **Λιανός** απαντά αρνητικά.

Ο **Πρόεδρος** ευχαριστεί τον κ. Λιανό και τον αποδεσμεύει.

**Στο σημείο αυτό αποσυνδέεται από την τηλεδιάσκεψη
ο κ. ΛΙΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Δήμαρχος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων**

Ο **Πρόεδρος** ρωτά αν υπάρχουν ερωτήσεις προς τους κ.κ. Αθανασούλη ή Μητσούλη.

Ο κ. **Κορρές** λέει πως έχει μια ερώτηση, αν και δεν το έχει ερευνήσει διεξοδικά. Σκεφτόταν αν οι ιστοί ως φωτοβολταϊκά θα μπορούσαν τουλάχιστον το καλοκαίρι να έχουν αρκετή αποθήκευση για να μην χρειαστεί να γίνει ηλεκτροδότηση της νησίδας.

Ο **Πρόεδρος** απαντά ότι θα εξεταστεί και αυτό. Ο τεχνικός λέει ότι δεν έχουν να κάνουν με ένα φωτιστικό σώμα που θα μπορούσε να λειτουργήσει, εξάλλου η περίοδος ενδιαφέροντος είναι η καλοκαιρινή. Αλλά η κάμερα μπορεί να χρειάζεται μία συνεχή τροφοδοσία. Σε κάθε περίπτωση, συνεχίζει ο Πρόεδρος, το να κατασκευαστούν εκεί οι κατάλληλες υποδομές είναι το πρώτο βήμα, δηλαδή τροφοδοσία με ρεύμα, ενώ επόμενο βήμα είναι να γίνει οργανωμένος επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος, ο οποίος σίγουρα θα πρέπει να έχει ρεύμα όπως και χώρο υποδοχής. Θα υπάρξουν και άλλες ανάγκες που θα πρέπει να καλυφθούν. Θα το ελέγξει η οικεία Εφορεία Αρχαιοτήτων, η οποία διαθέτει έναν πολύ έμπειρο διευθυντή, που γνωρίζει και θα εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες προκειμένου να προχωρήσει σύμφωνα με τις οδηγίες του Συμβουλίου και της Γνωμοδότησης την οποία θα λάβει.

Το σημαντικό είναι ότι το Συμβούλιο καταλήγει σε αυτήν την λύση στην οποία συγκλίνουν πολλά στοιχεία θετικά, δηλαδή είναι ευέλικτη, προσαρμοστική, εύκολα αναστρέψιμη και όχι βαριά. Όλα αυτά είναι σημαντικά χαρακτηριστικά που δικαιολογούν την επιλογή του Συμβουλίου.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος ευχαριστεί τις Παραστάσεις, εύχεται καλή επιτυχία στις εκδηλώσεις που έχει αναλάβει η Εφορεία Αρχαιοτήτων στο προσεχές διάστημα, και τις αποδεσμεύει.

**Στο σημείο αυτό αποχωρούν από τη συνεδρίαση οι κ.κ.
ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Προϊστάμενος ΕΦΑ Κυκλάδων,
και ΜΗΤΣΟΥΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Προϊστάμενος Τμήματος Έργων και
Μελετών, ΕΦΑ Κυκλάδων**

Ο **Πρόεδρος** επισημαίνει ότι συμφωνούν τα μέλη του Συμβουλίου με την εισήγηση των δύο Διευθύνσεων και η συζήτηση ολοκληρώνεται. Κατόπιν καλεί την Εισηγήτρια (κα Κουντούρη) να κάνει την αποφώνηση.

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδοτεί ομόφωνα υπέρ της έγκρισης της μελέτης τοποθέτησης σταθερής περίφραξης και εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στον ναό του

Απόλλωνος Δηλίου («Πορτάρα») στη νησίδα Βάκχος (Παλάτια) στη Χώρα Νάξου. Η έγκριση δίνεται με τους ακόλουθους όρους:

1. Όσον αφορά στην περίφραξη, προκρίνεται η πρόταση Α (περίφραξη από μεταλλικούς κυλινδρικούς ανοξείδωτους ορθοστάτες, οι οποίοι θα τοποθετηθούν ανά 1,50 μ. και θα φέρουν 6 συρματόσχοινα), διότι εξασφαλίζει την προστασία και την αποτροπή πρόκλησης βλάβης στα κατάλοιπα του ναού του Δηλίου Απόλλωνα (Πορτάρα), με την ελάχιστη δυνατή οπτική όχληση στο αρχαιολογικό τοπίο. Στους γωνιακούς ορθοστάτες να τοποθετηθούν εσωτερικά αντηρίδες για την ενίσχυση της σταθερότητας της κατασκευής.

2. Αναφορικά με την εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, να κατατεθεί αναλυτική μελέτη στην αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΠΟ.

3. Όλες οι εργασίες να πραγματοποιηθούν υπό την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων. Σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων οι εργασίες θα διακοπούν και θα ακολουθήσει ανασκαφική έρευνα, σύμφωνα με τον ν. 4858/2021 (ΦΕΚ Α' 220/2021).

Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Διδασκάλου

Ο Γραμματέας
Θοδωρής Γεωργόπουλος

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Αθήνα... 17/9/25...
Η Προϊσταμένη του Αυτοτελούς
Τμήματος Γραμματείας ΚΑΣ-ΣΜ

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΛΑΝΑΡΑ
ΠΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ

